સુધારા તથા વધારા સાથે

દિલખુશ

કવાલી સંગ્રહ

રચનાર તથા પ્રસિદ્ધ કરનાર

જોશી જયરામ રવજી ભાગલીઆ,

કચ્છ માંડવીવાલા.

ઠે૦ શેઠ ધરમસિ ભવાનજી ઉનવાલાના માલામા

કાંદાવાડી મુબઇ

આવૃતી ૨ જી પ્રત ૧૦૦૦

સવત ૧૯૭૧ સને ૧૯૧૫

કીંમત દોઢ આનો.

શ્રીકૃષ્ણ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમા રતિલાલ હરજીવને છાપ્યું
ન. ૯ અનતવાડી, મુબઈ.

કવાલી સંગ્રહ.

ઇશ્વર પ્રાર્થના.

(દાસ પરે દયા લાવો એ રાગ ૧)

આપ થકી અજવાળુ રે, અમોને પ્યારા આપ થકી અજવાળુ;
વિઘ્ના કૈક સતાવે અમને, યાદ કર્યા માટે મે તમને,
આખો વિના આપની, મુર્તિ હ્રદયમાં ભાળુ રે. અમોને
મદ બુદ્ધિ હુ કઇ નવ જાણુ, પ્રભુતણા ગુણ નીત્ય વખાણુ,
સમયપર સાહ્ય થશો, એવુ નક્કિ મન ધાર્યુ રે. અમોને.
રચના કરવી બહુજ કઠણ છે, નીશીદીન મુજને એજ રટણ છે
સત્વર કૃપા થાય તો, હવે વધારે સારૂ રે અમોને.
જયરામ ડહાપણ દે સૌ મુકી, જૈશ ક્રીયા તારી તુ ચુકી,
પરમ આનદ સર્વથી, અધીક પ્રભુને વહાલુ રે અમોને.

ચંચળ મનની ચીકિત્સા.

(કવાલી ૨)

મહાપાપી અલ્યા મન તુ, જરા કંઈ જો વિચારીને.
છોડી દેને હઠીલાઇ, રહ્યો શાને સતાવીને,

કહ્યું તારૂં કદી કરિએ, વીનામોતે અમો મરિએ;
જુઠા જુલ્મી તરંગોથી, અમોને લે બચાવીને મહાપાપી.
પ્રગટ પેસે ઉંડા જલમાં, મુશાફીર થાય છે પલમા,
રડે છે તું સમય સાધી, હિંમત સૌ જાય હારીને મહાપાપી.
કવચિત શુરો થતો દેખુ, કવચિત કાયર કહિ લેખું,
વસે કોઇવાર જંગલમા, સકળ દુઃખને હઠાવીને. મહાપાપી.
ન જાણુ હુ ગતીતારી, મુની મોટા ગયા હારી,
કહે જયરામ થઇ નીશ્ચલ, પીડા શો દે પતાવિને. મહાપાપી.

કાળની પ્રબલતા.

(કવાલી ૩)

ફરે છે ચક્ર આ કેવો, જુવોને કાળનો ભાઇ,
રહ્યા પાડી જુદા સોને, ન રાખે કયાય મીત્રાઇ.
ઘણા જાડા અને ઝીણા, તોફાની તીવ્ર બલ હિણા.
પશુ પક્ષી ચરાચરને, અનુક્રમથી રહ્યા ખાઇ   ફરે છે.
વિનતીથી નતે વળતો, પ્રયત્નોથી નતે ટળતો;
હજારોના જથામાથી, ઉપાડી જાય પલમાહી.   ફરે છે.
ચતુર છે ચાકરો જેના, રૂપાળા રંગની મેના;
અને પોપટ રહ્યા બોલી, દીઠા ખંડેર મેં ત્યાહી   ફરે છે.
જુવાનીમા હતા જેવા, રહ્યા છોકે તમો તેવા.
કહે જયરામ એતો શુ ભુમી પણ જાય પલટાઇ   ફરે છે.

પ્રારબ્ધના લેખ વિષે.

(કવાલી ૪)

અરે બંદા વિચારી જો, લખેલા લેખ શું ટળશે;
બનાવેલી છે જોકે બાંટી, ઘઉં તે કયા થકી મળશે
લીધા નાણા તમો છાના, બતાવો છો હવે બહાના,
છુપાવ્યું કેમ તે છુપે, ગમે તે રીતથી નડશે. અરે બંદા.
અમો ઇચ્છા કરૂં એવી, સદા લાડુ મળે તેવી;
કરમમા છે સુકી રોટી કહો કઇ રીતથી ફરશે. અરે બંદા.
બીજાના બંગલા જોઈ, રખે પડતા તમો રોઇ,
તુટેલી ઝુંપડી સારી, બધું એમા થકી જડશે અરે બંદા.
પ્રભુથી જે રહ્યા વાકા, પડયા છે અન્નના ફાકા,
કહે જયરામ ભજ તેને, જેનાથી તુર્ત તું તરશે. અરે બંદા.

પંચ વિષયની પ્રબલતા.

(કવાલી ૫)

વિષય વિખમાં પૂરક શોછે, વિચારો ને ભલા ભાઇ,
પીયો છો ઝેરના પ્યાલા, ખુશી સાથે તમો ચાહી
ખીલેલાં પુષ્પને જોઇ, ભ્રમર બેશી રહ્યા મોહી,
બીડાયું પુષ્પ તે જ્યારે, મુકે છે પ્રાણ પસ્તાઈ વિષય.

સ્વરોના સ્વાદમાં પેસી હરણીયા સૌ રહ્યા બેશી;
શીકારીને ચડયા હાથે, ન ચાલી ત્યા ચતુરાઈ વિષય.
બની એ રિતથી ઘેલો, સરપ સપડાય છે વહેલો,
દસા એવીજ મત્સ્યોની, મુખેથી શુ કહુ ગાઇ વિષય.
બીજો પણ એક છે સાથી, જેને કહો છો તમો હાથી,
વિષયના રગમા આવી, પડે છે કુપમા ધાઇ વિષય.
ડુબ્યા છે કોણ કૈ રીતે, સમજ પાડી પ્રભુ પ્રીતે,
કહે જયરામ હે સતો, જનમવુ એજ દુઃખ દાઈ. વિષય.

અહંકાર ન કરવા વિષે.

(કવાલી ૬)

નથી કાયમ કશુ કાઈ, ધરો સીદ સોચ મનમાંહીં,
હજારોના ધણી બલકે, થયાં છે રક પલમાહીં
અગર સમજો કદી મનમા, અમો આરોગ્ય છું તનમા,
વખતપર જો પડયા માદા, મુખે જપતાં રહો માઈ. નથી.
સુરજ સુભ ચદ્રને તારા, પ્રવાહી ગગ જલધારા,
સમય પુરૂ થયા કેડે, પુલેલા જાય કરમાઇ નથી
દીલાવર છુ અમો હમણા, કૃપણ થેસુ પછી બમણા,
શીયળવતી સતી નારી, વખતપર જાય બદલાઇ. નથી.
કહે જયરામ પુલપાવર, હી મતવાળા થયા કાયર;
સ્ત્રીયોના દાસ થઇ બેઠા, ગયા સૌ મર્દ લજવાઇ નથી

ગરજ વિષે.

(કવાલી ૭)

ગરજસમ એકપણ બીજી, ન દીઠી ચીજ મેં પ્યારી;
એની પાસે ગળી સાકર, બધી વાતે જુવો હારી,
જેવા કે પડિતો મહોટા, ગરજ પડતા બની છોટા,
શ્રીમતોના ઘરે જઇને, લાવે છે નેત્રમા વારી ગરજસમ
મુછાળાને કરે મેરી, ગરજ વસ્તુ મહા ઝેરી,
ધ્રુજાવે છે સકળ તનને, વધ્રુટાવેજ કપારી ગરજસમ.
સુખીરાખે જમુનાજી, બને મથુગ કે ચૌબાજી,
જગતને ખાય છે ધુતી, તકે છે પારકી નારી ગરજસમ
ગરજ વતી મૃદુલ હરિણી, મુરખની સાથમા પરણી,
ગુણીકાઓ રહી નાચી, પ્રતાપી ગર્જ છે ભારી. ગરજસમ
કહે જયરામ ઓ બાઇ, દુખી કરતી ન તુ કયાહી,
અમોથી દૂર તું રહેજે, કૃપા સમજીસ હુ તારી ગરજસમ.

દુઃખી થયેલા જીવનો પરિતાપ.

(કવાલી ૮)

પ્રગટ આ પાપના ફળ છે, એવુ નીશ્ચય કર્યું મનમા;
નહિતો દુ.ખ તે આવુ, અસર કયાથી કરે તનમા.

અભાગી દેહ છે મારો, છતાં લાગે બહુ પ્યારો;
જશે વિતી ઉમર કયારે, થયા લાચાર ઘડપણમા. પ્રગટ.
સીથીલતા પ્રાપ્ત થઇ જયારે, નપૂટ પુત્રો થયાં ત્યારે,
લજ્જા રહેશે પછી કયાથી, થશે નીંદા સકળ જનમા પ્રગટ.
કહ્યુ કરતા નથી મારૂં, પ્રભુએ શું હશે ધાર્યું,
અતીશય ત્રાસના યોગે, જવું સારૂં એથી વનમાં પ્રગટ
દયાળુ દેવ છો મારા, ન રાખુ કયાય હું ન્યારા,
કહે જયરામ શ્રી પ્રભુને, પ્રતીકુલ થાઓને ક્ષણમા. પ્રગટ.

કૃષ્ણ વિરહથી ગોપીઓએ કરેલો સંતાપ.

(કવાલી ૯)

હકિકત આ બધી ઓધવ, અમારા શ્યામને કહેજો;
ચરણની છુ અમો દાસી, ખબર કોઇવારતો લેજો
દુખી છીએ અમો ભારી, ન લાગે ચીજ કંઇ પ્યારી,
દયાળુ કૃષ્ણને કહેવુ, દર્શનનુ દાનતો દેજો હકિકત.
ફસાયા સ્નેહમા જયારે, દુખી છુ આમ અત્યારે,
ગેલા ભવનું હશે દેણુ, પડી અમને હવે ગરજો. હકિકત.
સકળછું પ્રેમની પ્યાસી, મદન યોગે અમો ત્રાસી,
કહે જયરામ ભજ બદા, બધી આવીજ છે તરજો. હકિકત.

વર્તમાન ગુણ દર્શક.

(કવાલી ૧૦)

તજીદ્યોને ગુરૂ તેવા, કુપથે જે ચડાવે છે,
સ્વતા એમા રહ્યા બુડી, બીજાને શુ બચાવે છે
સમુદ્ર આ રહયો મોટો, સમય પણ છે બહુ ખોટો;
ગુરૂ નૌકા ગઇ ત્રુટી, ફલી તે શુ નીભાવે છે   તજીદ્યાને.
પીતાજી તે હુતા કેવા, અમોતો ના થયા તેવા,
હવે ના તો થશે એવા, જમાવેલી ગુમાવે છે   તજીદ્યાને
અગર કોઇ જો હુશે સાધુ, ભરેલુ તો હુશે જાદુ,
છેવટ માટીનીજ માટી, એવુ શુ કામ આવે છે   તજીદ્યાને
બીડું તાબુલનુ આપે, સ્રીયોના હાથ લઇ ચાપે,
ધણી જોયા કરે સામા, તીખા બાણો ચલાવે છે   તજીદ્યાને.
વિવિધ સુવર્ણની ચીજો, દેખીને શુ રહ્યા રીઝો,
દયા દ્રષ્ટી નથી જેની, નગદ પૈસા પડાવે છે   તજીદ્યાને.
ગુરૂ ને શીષ્યના ધરમો, ન જાણીને કરે કરમો,
કહે જયરામ ભજ તેને, શ્રુતી જેને વખાણે છે   તજીદ્યાને.

કુછંદી પતીને પરણેલી સ્રીએ આપેલો બોધ.

(કવાલી ૧૧)

ભ્રમર તુ જૈસમા ભુલી, નવા પુષ્પો નીહાળીને,
થશે દુખ પ્રાપ્ત એમાથી, વિવેકી જો વિચારીને,

અગર નક્કિ સમજ મનમા, ઉપજશે વ્યાધીયો તનમાં;
હુકમ શીર આ સખત તારો, શકેના તે ઉઠાવી ને ભ્રમર તુ
અમો જેવા હશું તેવા, બીજા કયાંથી જશો લેવા,
ખબર પડશે પછી તુજને, કમલ પત્રો જગાડીને ભ્રમર તું.
અમલમા તુ બન્યો ઘેલો, સમય સાધી કરે ખેલો,
ચમનબાજી ઉડાવે છે, દયા કર તું ઉગારીને. ભ્રમર તુ.
શરણુ છુ હુ હવે તારી, કરમની છે ગતી ન્યારી,
સ્થીર થૈ બેસવુ વહાલા, એમા શી ખોટ આપણુને ભ્રમરતુ
કહ્યું જયરામનુ માની, ભ્રમર તું છોડ નાદાની,
બધુ આ દ્રવ્ય છે તારૂ, તજીદે વ્યર્થ યારીને. ભ્રમર તુ

પુન્યના ફળની મહત્વતા.

(કવાલી ૧૨)

રહ્યુ સુખ જે કરમમા તે, લીધુ સૌ ભોગવી જાતે,
હવે બસ કર અરે બંદા, બેશી રહેતું નથી માટે
બીજું તે કયા થકી મળશે, લખેલા લેખ શુ ટળશે,
ભરેલા તે થયા ખાલી, જમાવેલા હતા હાથે. રહ્યુ સુખ
બચેલું છે જરા બલકે, વગર વાધે રહ્યુ ચલકે;
ફરિ ઉદ્યમ થકી મેળવ, પ્રભુ જેવો ધણી માથે રહ્યુ સુખ
કાયર થઇ બેસમાં બંદા, નીકર કરશે જનો નીંદા,
ઉછીના આપવા પડશે, કદી મુકે નહિ નાઠે રહ્યુ સુખ.

સરળ રસ્તો બતાવુ છું, પુરી રીતે પઢાવુ છુ,
કહે જયરામ ભજ તેને, ભલુ કરશે બધી વાતે. રહ્યુ સુખ.

તૃષ્ણા વિષે.

(કવાલી ૧૩)

અરે તૃષ્ણા અમો ઉપર, દયા કરતો હવે સારૂ,
અમો હારી ગયા તુજથી, સકલ કારણ ખરૂ તારૂં.
અહરનિશ હું જપુ તુજને, વળે શાતી નહિ મુજને,
કઠણ છે આ સ્થિતી તારી, સમજવુ શુ હવે વારૂ. અરે.
વિષયને તુ વખાણે છે, અધિક મહિં રગ આણે છે,
પ્રભુ નામે મીઠું મોટુ, ખરૂં સુખ તે રહ્યુ ન્યારૂ અરે.
સોના ચાદી તણા ઢગલા, જુવે છે તું રહિ સઘળા,
છતા મુક્તાફળો ઇચ્છે, અમો એથી ઘણા હારૂં અરે
સ્વભાવે તુ પડી એવી, ઘરૂં શાતી કહે કેવી,
કહે જયરામ હે માતા, અતિશય તે બહુ ખારૂં અરે.

ઇશ્વરિ લેખની મહત્વતા.

(કવાલી ૧૪)

લખ્યુ છે શુ પ્રભુએ તે, ખરૂ કહિદે એવો કોઇ,
થયુ તે સર્વ કોઇ જાણે, થશે તે ના શકે જોઇ

જોશી મહારાજની પાસે, ગયા દુ:ખના અતી ત્રાસે,
રૂપૈયો દોઢ પણ દીધો, છેવટ રહેવુ પડયું રોઇ. લખ્યું છે.
બીજાની દુર દશા દેખી, અમો કરશુ કદી શેખી,
પોતાનુ તો ખબર છે નહિં, કેવારે નાખશુ ખોઇ લખ્યુ છે.
પ્રભુએ છે લખ્યુ જેમાં, વધુ ઓછું કરે એમા,
કહે જયરામ લાવોને, ચરણ પીશુ અમો ધોઈ લખ્યું છે

સ્નેહ વિષે.

(કવાલી ૧૫)

અતીશય સ્નેહપણ જનને, ઘણા દુ ખનુ જ કારણ છે,
પરસ્પર પ્રેમને બધન, હૃદય બાળી બગાડે છે
વિયોગી સ્નેહના જે છે, કમોતેથી મરે છે તે,
રહ્યામાથુ કુટી કોઇ, સકળ સિદ્ધિ ગુમાવે છે અતીશય
જુઠી આ જગતની માયા, પડેલા કૈક પસ્તાયા,
આખરતો એકલું જાવુ, ન સાથે કોઇ આવે છે. અતીશય.
દેશે પુંકી પ્રહરમાહિ, પીતા કોના કયો ભાઈ,
પરિક્ષા પ્રેમની ત્યારે જતી ગરદન બચાવે છે. અતીશય.
ભોગવશે પાપના ફળતુ, હુતો સાચુ કહી દઉં છુ,
કહે જયરામ ઓ પ્રેમી, મફત શીર કા ધુણાવે છે અતીશય

૫૭૧૯

ક્ષમા રૂપી ખડક વિષે.

(કવાલી ૧૬.)

મધુર વાણી જેના મુખમા, સુખે સંસાર ને જીતે,
શકે ગાજી ન કોઇ શત્રુ, લખી સો રાખજો ભીતે.
સ્વભાવે જે હશે ધીરો, મલે તેનેજ આ હીરો
જગત આખુ કરે વશ તે, શરિર સુખમા રહે નીત્યે મધુર વાણી
જેની જીંહ્વા હશે મીઠી, પીડા તેને ન મે દીઠી,
સજન પણ તેમને ચાહે, મહદ કોઇ જ્ઞાનીની રીતે મધુર વાણી.
લખીને રાખશુ ભાઇ, જોવા નહિ આવશુ કયાહી,
કહે જયરામ આ હરદમ, વ્યસન વળગાડ જો ચિત્તે મધુર વાણી.

સોબત તેવી અસર.

(કવાલી ૧૭,)

કુસંગીની કુસોબતના, પરિણામો નકી નડશે;
જાણો એમા ન કઇ સશય, વિવેકીના વચન ફળશે.
હશે જન નીચ જે વારૂં, બતાવે ના કદી સારૂ;
જેવો પોતે તેવા બીજા, થવાને મહેનતો કરશે. કુસગીની.
દુઃખી થઇ ગાય પણ એથી, સોબત ખરની કરી તેથી,
ગળામા ઘટ બધાણો, કહો કઇ રિતથી ટળશે. કુસગીની.

સોબત કરતા પ્રથમ જોવુ, એનું ફળ આવશે કેવું,
સમજમા જે હુશે ગદધો, વિના મોતેજ તે મરશે   કુસગીની.
સમય છે આ બહુ ખોટો, વિવેકીનો બડો ત્રોટો,
દેખાશે રકના જેવો, પરતુ નીચ તે ઠરશે.   કુસગીની
બીના તો છે બહુ બીજી, રહો બસ એ થકી રીઝી,
કહ્યુ જયરામનુ કરતા, ભવાબ્ધીને સુખે તરશે   કુસગીની

નીકલ ગયા દમ પીછે ના કીસીકે તુમ ઔર ના કસીકે હમ.

(કવાલી ૧૮)

શરિરમાં શ્વાસ છે કાયમ, સગા સૌ ત્યા સુધી તારા;
ગયુ દમ નીકળી જ્યારે, પડી જાશે બધા ન્યારા
ગયા રાખી ન કઇ વાસે, અમારૂં શુ હવે થાશે,
કુટે માથુ અને છાતી, દેશે પુકી ઇધણ દ્વારા.   શરિરમાં
ધણી મારો હતો કેવો, કમાવીને દીયે તેવો,
મુવા પાછળ મરિશું કે, જશે વિતિ દીવસ ખારા.   શરિરમા.
જુવો આ જગતની રીતી, પ્રગટ કહુ છુ અથ ઇતી,
કહે જયરામ જગ ખોટું, સમજ મનમા અરે પ્યારા. શરિરમા.

મામલા ખલાસ તો ફીર કયા તલ્લાસ.

(કવાલી ૧૯)

મૃતકને શું રડોછોરે, મુદત ખલ્લાસ થઇ એની,
જમા બધી થઇ પૂરી, તપાસીને જરા જોની
કરજદારો હતા તેને, ચુકાવીને દીધુ એણે,
લેવાનું તે સહુ લીધું, આશા રાખો નહિ મોની મૃતકને.
કહો એને હવે કઇ છે, રડે છે કોણુ કઇ કહે છે,
હવે સીદને કરો ધોખો, પડે તે સર્વ ભોગોની. મૃતકને.
ધીરજ રાખી કરો ધંધો, પ્રભુના ચર્ણ જઇ વદો,
અટકશે તેજ અથડાશે, મોઢુ તારૂ જરા ધોની. મૃતકને
જવું શરણે હવે કોને, વિચારી ને અલ્યા જોને;
કહે જયરામ દુનીયામા, પીતા કોના મધર કોની મૃતકને.

હીતોપદેશ.

(કવાલી ૨૦)

ફુલે છે શુ અરે બદા. દિવસ બે ચારને માટે;
ફુલ્યા કરમાય છે પલમા, જશે ચાલ્યો સિધી વાટે
ઉચુ રાખી રહ્યો માથુ, ગગન સાથે કરે વાતુ,
હુકમ છુટયો કદી ત્યાથી, જવા દેશે નહિ હાટે. ફુલે છે.

વદે વચનો ઘણાં મીઠાં, એવા તો કૈક મેં દીઠાં,
છતાં મનના બહુ મેલા, પડેલા છે ઉંધે ખાટે પુલે છે.
શકે દેખી ન કઇ સારૂં, જગતમાનુ બધુ મારૂ,
બીજાનું શું તને મળશે, નકામી જીભ કાં ચાટે પુલે છે.
ખમીને તું જરા ખાને, સાંભળતો શુ નથી કાને,
કહે જયરામ એ ભુંડા, છુટે ના ભય કદી નાઠે પુલે છે.

સ્મશાન વૈરાગ્ય.

(કવાલી. ૨૧.)

દેખી બળતાં શરિરોને, તુરત ઉત્પન થયો ખટકો;
એવી રીતે અમોને પણ, દેશે લઇ આગનો ચટકો
જરા નાહ્યા જરા ધોયા, ખરૂ ખોટું જરા રોયા,
પછી ત્યાથી ગયા ઘરમાં, જોતા બેઠા સ્ત્રીનો લટકો દેખી
વિંટી પહેરી લીધી કરમા, રામાયણ પણ હતી થડમા,
ઉઘાડીને જરા વાચી, તુરત શીરપર ધર્યો પટકો દેખી.
જોવા લાગ્યા અરિસામા, બટન નાખ્યા ખમીસોમા,
પહેર્યો લઇ કોટ ત્યા કાળો, જવા ઘર રાડને સટકયો દેખી
વિચાર્યું જ્ઞાન આ મનમા, મરિ જઇશુ ઘડી પલમા
એવુ જાણી બીચારે ત્યા, ખાધો લઇ ઉસનો કટકો દેખી

ગયું સૌ જ્ઞાન ત્યાં ઉડી, લીધા ભજીયા અને પૂરી,
લજા લાગી નહિં તમને, હજુ બેઠો નથી ફટકો. દેખી.
કહે જયરામ શુ કરવું, જીવ્યા કરતાં ભલું મરવું;
એવા દુષ્ટો રહ્યા જગમાં, તેને દેખાડશું ઝટકો. દેખી.

મમત્વ નીષેધક.

(કવાલી ૨૨)

કોના સુત દારને જાયા, પ્રભુની છે બધી માયા,
ઉદરમાથી જનમ લીધું, હુતા કઇ સાથમાં લાવ્યા
મરિ જૈશું બધું મેલી. ન આવે સાથમાં થેલી,
નોટો પણ ના કદી આવે, બળી જાશે સકળ કાયા. કોના.
હુતી એક કાનમા વાળી. શરિર સાથે ન તે બાળી;
ગયા છુટી જેવા પ્રાણો, તુરતમાં સાણસી લાવ્યા કોના
અમુલ્ય રેશમી વાઘા, ઉપાડી ને કીધા આઘાં,
વિયોગી સૌ થશે એના, છતાં હાથો ન અચકાય.. કોના
રડે છે ગર્જને લોકો, નથી મનમા કશો ધોખો,
પછી કૈ મા અને કઇ બા, મુદ્દત વિતેજ વિસરાયા. કોના
કર્યું હાથેજ તે સાથે, જવું છે એકલુ જાતે,
કહે જયરામ તે ભુલ્યા, ગોવિદ ગુણ ના કદી ગાયા કોના.

અંતઃકરણની દુરબલતા.

(કવાલી. ૨૩.)

હવા રહી ખાય છે વૃત્તી, દર્શનથી શું ભલું થાશે;
ભટકતો રહિશ આ ભવમા, એવુ નક્કિ રહ્યુ ભાસે
બુરા કરમો પ્રથમ કરવા, પછી આવ્યા પગે પડવા,
ધોવાશે પાપ શું તેથી, હજુ ફળ છે એના વાસે. હવા
કહ્યુ કોણે એવું તમને, જણાવોને જરા અમને,
હશે કોઇ પેટ ભરનારો, દિસે મરતો બહુ ત્રાસે હવા
ઠસાવીને દિધુ એવુ, પડે નહિં કોઇને દેવુ,
રહ્યા છે પાસમા તારી, જોવાને કયા રહ્યા નાસે હવા.
છોડી દે ઢોગ સો તારા, ભજન કર તુ અરે પ્યારા,
કહે જયરામ સૌ પાપો, પ્રતાપી નામથી જાશે. હવા.

ગર્વ વિષે.

(કવાલી ૨૪)

કરિશ નહિં ગર્વ ઓ બંદા, ગરવના છે ઘરો ખાલી;
સહન કરશે નહિ શ્રીજી, દેશે પલ એકમા બાળી
અભીમાની અરે નર તુ, હૃદયમા જ્ઞાન કઇ ધર તું,
મહા બળવાન પણ એથી, પડયા છે જો જરા ભાળી. કરિશ

તણુખલાની જેવો છે તુ, મુખે વદિને રહયો છે હું;
હુ પદથી સર્વ કોઇ હાર્યા, નદી પણુ લોહીની ચાલી કરિશ.
અલ્યા રહિજા હવે છાનો, કહે તું રાજવી કયાંનો;
જશે જયરામ કહે ત્રુટી, ત્વચા પણુ થઇ જશે કાળી. કરિશ.

માલી સીંચે સો ઘડા પણુ રૂતુ વિના ફળ ન હોય.

(કવાલી ૨૫.)

કૃપા કરશે પ્રભુ જયારે, બની સૌ આવશે ત્યારે,
અધીરા મા થશો ભાઇ, ઉતાવળથી જગત હારે
શરિરમાં પણુ હતી વ્યાધી, તેમાં એક રોટલી ખાધી,
અતીશય પેટમા દુ:ખ્યુ, દુ:ખી હુ છુજ અત્યારે. કૃપા
વિચાર્યું મે વળી એવું, કોની પાસે જઇ કહેવું,
ગયો હુ વૈદ્યની પાસે, તોપણુ દમ ઉપડયુ ભારે. કૃપા.
રૂપૈયા પાચ મે દીધા, ભયકર ઔષધો પીધા,
કિચિતપણુ ના થયું સારૂં, એથી ધોખો બહુ મારે કૃપા.
પ્રભુની શું હશે મરજી, બીજાનો હું થયો કરજી;
સુખી થઇ ના અમો બેઠા, ચડયા નહિં વૈદ્યપણુ વારે. કૃપા.
મુદત પુરી થવા લાગી, પીડા સૌ દૂર ગે ભાગી,
ધીરજની છે બલીહારી, કહે જોશી મુખદ્વારે કૃપા.

નાણાની મગરૂરી વિષે.

(કવાલી ૨૬.)

રૂપૈયાની ઘણી ગરમી, અલ્યા શાને ધરાવે છે,
સુકૃત્ય સર્વ તું તારા, ગરવથી કા ગુમાવે છે
પુરવના પુન્યથી ભાઇ, ટકી રહી છે પ્રભુતાઇ,
ડુંગર જેવા મોટા હાથી, પશુ શીર ધુળ ઘાલે છે રૂપૈયાની.
ઘણા ગરવીષ્ટ ને શુરા, થયા છે તેમના ચૂરા,
દુશાસનની દશા વાચો, તેમા તે શુ બતાવે છે રૂપૈયાની.
ગણો છો જેમને મોટા, વચનના સર્વ કોઇ ખોટા,
છતા મનના બહુ કપટી, ગરિબોને સતાવે છે રૂપૈયાની
મેતાજી કયા ગયો રામા, અરે ઓ કોણ છે મામા,
પછી પેટી ઉઘાડીને, મોટેથી દાત કાઢે છે રૂપૈયાની.
ઉઠે બેસે વળી ચાલે, અરિસામા જરા ભાળે,
ઉડાડે કુચીના ઝુડા, મુરખ મોટા કહાવે છે રૂપૈયાની
દીવસ ઉઠી જશે કયારે, દુભવશો બ્રાહ્મણો ત્યારે,
જુવો જયરામ આ કીડી, મજા કેવી ઉડાવે છે રૂપૈયાની

સુખ એવી ચીજ દુનીયામાં છેજ નહિ.

(કવાલી ૨૭)

વિના દુખ એકબી વસ્તુ, ભુમી તળમા ન મે જોઇ;
અભાગી જીવડા શાને, હુશે રહેના એમા મોહી

પૈસો ત્યા પુત્રના વાંધા, પ્રજા ત્યા અન્નના સાધા,
રૂપાળા રોગથી મરતા, કઠણુ કાળા દીઠા કોઇ   વિના
મુરખમા પ્રાક્રમો ઝાઝા, ચતુર રહેતા નથી સાજા,
ભણેલા ભીખ માગે છે, છતા મળતી નથી પાઈ   વિના
હશે જ્યાં દુધ ત્યા પાણી, સતી નીર્લજ્જ કહેવાણી,
ગુણીકામા ગુણો ભારે, કોમળ ત્યા છેક નબળાઇ   વિના.
ડાહ્યા ને સૌ કહે ઘેલો, ગુરૂ કરતા વધે ચેલો,
વગર દમના હશે જાડા, ઝીણુમા ખુબ ચપલાઇ   વિના
પ્રભુની છે અજબ લીલા, કડક પણુ થાય છે ઢીલા
કહે જયરામ તે માટે, ભજો માલીકને ભાઇ   વિના.

વૃત્તી તાબે રાખવા વિષે.

(કવાલી ૨૮)

રહે મન જો વસતો, મટે દુનિયા તણી ફાસી,
જવાનુ કામ પણુ શું છે, તીરથ ગગા અને કાશી.
નજર ખોટી કદી કરશો, કેવી રિતે તમો તરશો,
રોકી રાખો જરા દિલને, મેળે જાશે પછી ત્રાસી   રહે મન.
કમાવી શું થયા સુખીયા, મારા રૂપીયા મારા રૂપીયા,
ન આવે એક બી સાથે, સ્ત્રીયો ધન માલ કે દાસી   રહે મન.
રવાના સૌ થશે રૂડા, સ્ત્રીયો પણુ ફોડશે ચુડા
જશે ચાલી બીજાને તે, સોમાંથી રાખશે છયાસી.   રહે મન.

પીતા માતા અગર ભાઇ, રૂપૈયાના સગાસાઇ.
રૂધીરની છે સગી નારી, માંતા છે ત્યાં લગી માસી. રહે મન.
પ્રભુની જો કૃપા થાશે, ઉપાધી સૌ મટી જાશે,
કહે જયરામ લે સુમરી, સમર્થ દેવ સુખ રાશી. રહે મન.

સારાં કામ આડાં સો વિઘ્નો.

(કવાલી ૨૯)

પ્રભુનુ નામ લેવાને, અમો માલા લીધી કરમા
કહે મોતી ઉઠો બાપા, બીહું છું હુ બહુ ઘરમા
લાગ્યો ત્યાં મોતીડો રોવા, એની માતો ગઇ ધોવા,
મોમાંથી બોલ આ કાઢયો, રહે છાનો અલ્યા મરમા પ્રભુનુ
છતાપણ નાં રહયો એતો, ઉઠી તેડયો પછી મેતો,
ગયું ત્યા ધ્યાન સૌ ચુકી, વિઘન આવ્યું જુવો પલમા. પ્રભુનું.
ચોખાનો પાત્ર લઇ હાથે, ગયા સતસગમા રાતે,
દેતા તાળુ ગયા ભૂલી, પડી પેટીજ છે થડમા પ્રભુનુ.
કથા શું સાભળુ ભાઇ, ગયું મુખ ત્યાંજ લેવાઇ,
ઉઠી ત્યાંથી અમો ચાલ્યા, નકી છૈયેજ બેશરમા પ્રભુનું.
ઇલાજો ના કરો ભલતા, પ્રભુ સાથે રહો મલતા,
રાખો જયરામ મન ચોખું, વસ્યા વાલોજ છે તનમા. પ્રભુનું,

સુખ દુઃખની સમાનતા.

(કવાલી. ૩૦)

સુખ સ્વપ્ના જેવું સમજો, દુખ દીન રાતનો સાથી,
સૃજ્યા બેઉ સાથમાં જ્યારે, હરખ ઉદ્વેગ બ્રહ્માથી
સુખ લાગે બહુ સારૂં દુ,ખ રહેતુ નથી ન્યારૂ,
રહ્યા બેઉ સાથમાં સપી, આવે ને જાય અહિંયાથી સુખ.
પ્રથમ પરણ્યા તમો જ્યારે, સુખ પામ્યા ઘણું ત્યારે,
દુખ આપી રહી બીજી, આગળની લાવવી કયાથી સુખ.
કમાયા છું અમો ભારે, રૂપૈયા લાખ અત્યારે,
રહેશે કીવા બધા જાસે, લખાવ્યુ શું હશે ત્યાંથી સુખ
સદા આનદમાં રહેવું, દુઃખી છું એમ ના કહેવુ;
કહે જયરામ દુનીયામાં, છેવટ રહેશે બધી માટી. સુખ.

જીવ અને શરિરનું જુદાપણું.

(કવાલી. ૩૧)

સુદર ઘર બારને છોડી, ગયો તે હંસ કયાં ઉડી,
પડયુ છે પીંજરૂં ખાલી, કોની માયા કોની મુડી.
સોના સરખી જેની પાખો, મલે નહિ ખર્ચતા લાખો,
સુઘડતા પણ હતી રૂડી, ગયો તે હસ કયા ઉડી
હતી શુભ ચચુકી જેની, કરૂ શુ વાત હુ તેની,
માયા સસારની કુડી, ગયો તે હંસ કયા ઉડી.

અહાહા શુ તેનાં લક્ષણ, ફળે કેવા કરે ભક્ષણ,
માતર તૃષ્ણા બધી બુરી, ગયો તે હંસ કયા ઉડી
કહોને ભાઇ શુ કરવુ, સ્મરણ કરીને રહ્યુ રડવું,
મુકો જયરામ મગરૂરી, ગયો તે હસ કયા ઉડી

કલીજુગના મહાત્માઓની તારીફ.

(કવાલી ૩૨)

કલીજુગના મહાત્માઓ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને,
દેખીતા છે મહા સુદર, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
લોકોનું ચિત્ત હરનારા, સ્ત્રીયોપર પ્રેમ ધરનારા,
રૂપૈયાને પરખનારા, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
લાખો રૂપીયા લુટી ખાવા, બન્યા છો શુ તમો બાવા,
ન દેવી પાઇ પણ જાવા, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
જગતનુ શુ ભલુ કીધુ, લુટી સર્વત્ર તો લીધુ,
ઉકાળીને પય પીધુ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
આખી દુનીયાં કહે જોગી, બાવા દેખુ ડબલ ભોગી,
શાને કહેતા હશે માઇ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
મુનીશ્વર સૌ ગણે મોટા, ધુમાડાના ઉડે ગોટા,
પરતુ જ્ઞાનના ત્રોટા, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
ગરિબ લોકો નથી ગમતા, શ્રીમંતો પર બડી મમતા,
પ્રસાદિના ભરો દુના, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.

નથી ઐશ્વર્યમાં ખામી, નાના મોટા બધા સ્વામી,
ધુતારાના સગા ભાઈ, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને
સકર ઘી સબ હુમે ખાના, લડુ દરરોજ ઉડવાના,
રંડીભી સાથ ફીરવાના, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને.
કલર શુભ સ્વેતના બગલા, દીઠા મે લાલચુ સઘળા,
કહે જયરામ મહા પુરૂષો, કૃપાલુ ધન્ય છે તમને

હરીકીર્તનનો મહિમા. ૩૩.

સોરઠી ગજલ

કરિલે સુધામૃત પાન તુ, અવતાર વ્યર્થ વહી જશે
સુખ ભોગવો જઇ સ્વર્ગનુ, ઇચ્છા પૂર્ણ તારી બધી થશે.
ખરૂ તત્વ શ્રીહરિ નામ છે, બીજાનુ અમોને શુ કામ છે,
એકવાર જો મુખથી લહુ, દુ ખરૂપી સર્પ નહિં ડસે કરિલે.
અચકાઉ સાને હવે વળી, પાપ સર્વ મારા જશે ટળી,
ભય શુ રહ્યુ પછી કાળનું, મારો કૃષ્ણ જો ઉરમા વસે. કરિલે
જયરામ રક અનાથ છે, ઇસ્ટનો જેને શીર હાથ છે,
વૃત્તિમા પ્રકાશી રહો પ્રભુ, દીન જાણી લોક ભવે હશે. કરિલે.

(કવાલી ૩૪)

મેલવવી હોય જો લક્ષ્મી, રટી હરિનામ લે હરદમ,
સદા આનદમા રહેવા, થકી પાણ થાય છે પરશાન.

ગાયો ભેસો અને ગાડી, બગિચા બગલા વાડી;
એવા સુખને કદી ચાહો, રટી હરિનામ લે હરદમ
ઉપાધીને કરો અળગી, બાવળને શુ રહ્યા વળગી;
ઇચ્છા જો હોય આંબાની, રટી હરિનામ લે હરદમ
પ્રભુનો કોપ જો થાશે, પાસેનુ પણ વયુ જાશે,
માટે ડાહયો જરા થઇને, રટી હરિનામ લે હરદમ
જાણો છો તો ખરા એવુ, પ્રથમ આપી પછી લેવુ,
ભજન પહેલાં પછી દરશન, રટી હરિનામ લે હરદમ.
પુછુ છુ હુ હવે ત્યારે ભજન કરશો તમો કયારે,
સોના જેવુ પીળુ નરદમ, રટી હરિનામ લે હરદમ
એમાં ગુણ છે બહુ મ્હોટો, જશે કંઇ પણ નહિ ત્રોટો,
દેખાડોછો કઈ જોખમ, રટી હરિનામ લે હરદમ
સકળ સુખનો એ છે નાયક, રટો તેને બની લાયક;
કહે જયરામ કર સતસગ, રટી હરિનામ લે હરદમ.

સમાપ્ત

ખાતાની માંડીવાળ.

(કવાલી ૩૫)

દિવસ એક આવસે એવો, તજી દુનિયાં જવુ પડશે,
કંચન જેવી સુંદર કાયા, ભયંકર આગમાં બલશે. ટેક
આવે છે લોક મો જોવા, દેખી બૈરી મંડી રોવા,
ઇસ્ટેન્ડર બારનો ઠોકો, તમારા બાપથી ટળશે. દિવસ
રૂપૈયા લાખ છે નગદી, સોનાની ચાર છે લગડી,
ચાંદીના પાચ છે પાટા, ઉપાડી કોણુ તે શકસે દિવસ
મોતીના હાર બે જોઇ, પડયો ત્યા દિકરો રોઇ,
રડાપો આવશે બાને, મેળે મોતી બધા ખરશે. દિવસ
પ્રોયા દેખાડને મુખડુ, છેવટની યાદનુ મુખડુ,
જુવો ભાઇઓ આવો માણસ, પોતાનુ શુ ભલુ કરશો દિવસ.
પછી દૂને કરી વરદી, છોડો અબ યાર તુમ ગરદી,
દિયા દો લાત કમરમે, છુટે સબ પ્રાણુ અંદરસે દિવસ.
કર્યું હાથેજ તે સાથે, આવે છે તેજ સગાથે,
ઠર્યું જયરામ છે નિશ્ચય, જેવુ વાવે તેવુ લણસે દિવસ

